

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри **Н.П. Волкова**
“27” серпня 2024 р.

ПРОГРАМА

науково-викладацької практики

для спеціальності
073 «Менеджмент»
рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

м. Дніпро
2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Програма науково-викладацької практики» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» / Укладач: І.В. Олійник. Д.: Університет імені Альфреда Нобеля, 2024.

Розробник: І.В. Олійник, канд. пед. наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та педагогіки

Протокол №1 від 27.08.2024 р.

ЗМІСТ

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
II. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ	7
2.1. Мета і завдання науково-викладацької практики	7
2.2. Організаційні основи науково-викладацької практики	10
2.2.1. Обов'язки завідувача відділу аспірантури	11
2.2.2. Обов'язки завідувача кафедри	11
2.2.3. Обов'язки викладача кафедри – керівника практики	11
2.2.4. Права та обов'язки аспіранта-практиканта	12
III. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ	13
IV. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	14
V. ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАУКОВО-ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ	15
VI. ОСНОВНІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ НАУКОВО-ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ	17
VII. ЕТАПИ ПРОХОДЖЕННЯ НАУКОВО-ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ	18
VIII. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ	23
IX. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ТА ЗАХИСТ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ	26
X. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	29

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Науково-викладацька практика виконує системоутворюючу роль в освітньо-професійній підготовці кваліфікованих фахівців вищої школи, які здатні акумулювати інноваційні знання, здобувати науковий і педагогічний досвід, формувати власне креативне бачення розвитку освітньої системи, науково-практичні підходи до вирішення проблемних питань і прогнозування перспектив розвитку освітнього середовища.

Науково-викладацька практика є обов'язковим компонентом підготовки аспірантів, що забезпечується поєднанням теоретико-методологічної та практичної складової навчального процесу. Науково-викладацька практика аспірантів є складовою освітньо-наукової програми «Менеджмент» за спеціальністю 073 «Менеджмент» з підготовки докторів філософії (Doctor of Philosophy (Ph. D.)). Даний вид практики спрямований на розвиток здібностей аспірантів до викладацької діяльності та проведення наукових досліджень.

Зміст науково-викладацької практики тісно пов'язаний із дисциплінами навчального плану аспірантів відповідного напрямку підготовки («Педагогічні технології в сучасній вищій освіті», «Філософія науки і методи наукових досліджень», «Виконання проєктів та культура наукової мови», «Теорії та концепції менеджменту», «Сучасні інструменти та методи стратегічного менеджменту»).

Загальний обсяг науково-викладацької практики складає 90 годин (3 кредита ЄКТС).

Відповідно до навчального плану і графіку навчального процесу аспірантів науково-викладацька практика проводиться протягом 4 семестру.

Керівником науково-викладацької практики може бути науково-педагогічний працівник зі ступенем доктора наук або доктора філософії.

Науково-викладацька практика може проводитися в закладах вищої освіти та їх структурних підрозділах, які забезпечують умови, необхідні для самостійного виконання аспірантами професійних обов'язків відповідно до освітньо-наукової програми. Для осіб з обмеженими можливостями здоров'я

вибір місць проходження науково-викладацької практики повинен враховувати стан здоров'я і вимоги за доступністю.

У системі професійної підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти науково-викладацька практика виконує певні взаємообумовлені функції, а саме:

- *адаптаційну* (проявляється в тому, що аспірант не лише знайомиться з видами навчальних занять, методами, прийомами та формами організації навчального процесу в закладі вищої освіти, а й звикає, пристосовується до режиму викладача, починає орієнтуватися в системі відносин, цінностей, традицій ЗВО; усвідомлює всі тонкощі організації науково-педагогічної діяльності);
- *дидактичну* (передбачає перевірку теоретичних знань на практиці; формування основних педагогічних умінь і навичок, розвиток педагогічної свідомості, що в площині ідеальних уявлень переходять у систему реальних установок та поглядів здобувача);
- *розвиваючу* (полягає в тому, що під час практики розвиваються педагогічні здібності аспірантів, формуються компенсаторні вміння; відбувається розвиток в особистісному, професійному, науково-дослідницькому аспектах);
- *діагностично-прогностичну* (під час практики аспірант може оцінити свій емоційний стан у процесі комунікативної взаємодії зі студентами, колегами, викладачами; реальні умови педагогічної діяльності сприяють формуванню професійних якостей майбутнього фахівця);
- *рефлексивну* (науково-викладацька практика передбачає запуск рефлексивних процесів, будь-яке ускладнення, зупинка діяльності сприяє аналізу й пошуку шляху подолання труднощів як можливість продовження дії в розвиненій, удосконаленій формі; формуються три вихідні складові структури рефлексії: дослідницька (відповідає за реконструкцію ситуації), критична (виявляє причину ускладнення), нормована (генерує рішення, створює новий спосіб діяльності).

Науково-викладацька практика базується на компетентнісному, системному, діяльнісному, партисипативному, особистісно-орієнтованому, аксіологічному, рефлексивному наукових підходах, принципах креативності (актуалізація та стимулювання творчого підходу аспірантів до підготовки та здійснення навчальної та науково-дослідницької діяльності); науковості (відбір змісту та побудови навчальних занять у закладі вищої освіти з урахуванням закономірностей педагогічного процесу).

Вимоги до рівня підготовки аспірантів.

Відповідно до державних стандартів науково-викладацька практика передбачена як один із компонентів основної освітньої програми підготовки науково-педагогічних кадрів в аспірантурі.

Аспірант-практикант повинен бути ерудований, мати фундаментальну наукову підготовку, володіти сучасними інформаційними технологіями, включаючи методи отримання, обробки та зберігання наукової інформації, вміти самостійно організовувати і вести науково-дослідницьку діяльність з обраної наукової спеціальності, володіти системою знань, практичних умінь і навичок здійснення різних видів педагогічної діяльності.

Науково-викладацька практика покликана забезпечити функцію сполучної ланки між теоретичними знаннями, отриманими при засвоєнні освітньої програми, і практичною діяльністю щодо впровадження цих знань у реальний навчальний процес.

Для успішного проходження науково-викладацької практики аспіранту необхідно володіти:

- знаннями, вміннями і навичками, отриманими при вивченні обов'язкових і спеціальних дисциплін основної освітньої програми підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів в аспірантурі відповідної наукової спеціальності;
- знаннями видів організації навчально-виховного процесу в ЗВО;
- методикою підготовки й проведення різноманітних форм навчальних занять;

- методикою аналізу навчальних занять;
- знанням сучасних науково-дослідницьких і освітніх технологій;
- навичками професійно-особистісної самоосвіти й самоудосконалення;
- способами структурування і пред'явлення навчального матеріалу, засобами активізації навчальної діяльності;
- основами педагогічного проектування навчально-методичних комплексів дисциплін відповідно до профілю підготовки;
- навичками структурування наукового знання і педагогічно грамотного конструювання його в навчальний матеріал;
- навичками систематизації навчальних і виховних завдань;
- уміннями обґрунтування вибору інноваційних освітніх технологій та їх апробації в навчальному процесі;
- навичками діагностики, контролю й оцінки ефективності навчальної діяльності студентів;
- уміннями проводити різні форми занять, керувати різними видами практик, курсових проєктів, науково-дослідницькою роботою студентів та магістрантів відповідно до профілю підготовки.

II. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

Практична підготовка докторів філософії спеціальності 073 «Менеджмент» здійснюється регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу» та «Положенням про підготовку здобувачів наукових ступенів у ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» (п. 8.3); Положенням про науково-викладацьку практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Вищому навчальному закладі «Університет імені Альфреда Нобеля». Відбувається згідно навчального плану підготовки докторів філософії спеціальності 073 «Менеджмент», програми науково-викладацької практики, затверджених в установленому порядку, сформованих наказів щодо проведення практики.

2.1. Мета і завдання науково-викладацької практики

Модернізація системи вищої професійної освіти передбачає випереджаючий розвиток підготовки фахівців вищої кваліфікації за перспективними науковими напрямками. Розв'язання цього та ряду інших актуальних завдань у сфері підготовки майбутніх викладачів закладу вищої освіти потребує удосконалення підходів до вибору ключових факторів та критеріїв якості аспірантських програм.

Науково-викладацька практика є одним із найбільш складних і багатоаспектних видів навчальної роботи аспірантів, оскільки їх діяльність у період практики є аналогом професійної діяльності викладача, реальною основою для інтеграції спеціальних, соціальних і психолого-педагогічних знань.

Науково-викладацька практика – необхідна складова професійної підготовки майбутнього викладача, яка здійснює стимулювання внутрішнього потенціалу особистості й створює основу для формування власного стилю педагогічної діяльності.

Метою науково-викладацької практики є розвиток позитивної мотивації до педагогічної діяльності й формування професійних компетенцій, що забезпечують готовність до педагогічної діяльності; набуття досвіду реалізації цілісного освітнього процесу, виконання комплексного аналізу науково-педагогічного та методичного досвіду конкретної предметної галузі: проектування окремих компонентів освітнього процесу відповідно до концепції сучасної системи освіти, експертиза окремих аспектів методичної системи навчання, організація та проведення педагогічного експерименту, апробація різноманітних систем діагностики якості освіти, реалізація інноваційних освітніх технологій.

Науково-викладацька практика покликана забезпечити функцію зв'язної ланки між теоретичними знаннями, отриманими в результаті засвоєння освітньої програми, і практичною діяльністю щодо реалізації цих знань у реальному педагогічному процесі.

Відповідно до мети визначено основні **завдання** науково-викладацької практики аспірантів:

- ознайомлення зі специфічними особливостями педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти;
- формування навичок педагога-дослідника, оволодіння сучасними методами та технологіями роботи з науковою інформацією (аналіз, синтез, узагальнення);
- оволодіння практичними навичками підготовки та проведення навчальних занять зі студентами, науково-методичного забезпечення навчального процесу в закладі вищої освіти;
- вивчення навчально-методичної літератури, програмного забезпечення з рекомендованих дисциплін навчального плану;
- закріплення психолого-педагогічних знань у сфері менеджменту та набуття творчого підходу до вирішення науково-педагогічних завдань;
- поглиблення знань щодо підбору та використання діагностичних методик та емпіричних методів вивчення особистості студента та групи в цілому;
- розвиток творчих здібностей, індивідуального стилю професійної діяльності та дослідницького ставлення до неї;
- формування умінь створювати і підтримувати сприятливе навчальне середовище, що спонукатиме до досягнення навчальних цілей; розвивати у студентів інтерес та мотивацію до навчання; формувати і підтримувати зворотний зв'язок;
- набуття професійних навичок майбутнього викладача закладу вищої освіти відповідно до вимог ЗВО;
- поглиблення зв'язку теоретичних знань із педагогічним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних і виховних завдань;
- удосконалення здібностей до виконання функцій викладача фахових дисциплін відповідної спеціальності, молодого науковця, тьютора студентської групи, фасилітатора, науковця-дослідника;

- формування психологічної готовності до роботи у закладі вищої освіти;
- розвиток креативного підходу до педагогічної діяльності та набуття навичок аналізу її результатів;
- формування потреби в педагогічній самоосвіті, професійному зростанні, самореалізації та науково-дослідницької активності;
- набуття навичок організації самостійної дослідницької роботи, результатом якої має бути написання наукового дослідження.

2.2. Організаційні основи науково-викладацької практики

Організацію практики та контроль за її проходженням забезпечують кафедри закладу вищої освіти, за якими закріплені аспіранти.

Терміни проходження практики та її зміст зазначаються в індивідуальному навчальному плані аспіранта та затверджуються науковим керівником.

Керівником практики призначається досвідчений науково-педагогічний працівник з науковим ступенем кандидата або доктора наук. Загальне керівництво практикою покладається на завідувача випускової кафедри.

2.2.1. Обов'язки завідувача відділу аспірантури та докторантури:

1. Забезпечує необхідні умови для проведення науково-викладацької практики в умовах закладу вищої освіти.
2. Проводить нараду з керівниками практики з питань організації та підведення підсумків науково-викладацької практики.

2.2.2. Обов'язки завідувача випускової кафедри:

Організовує спільно з відділом аспірантури проведення практики аспірантів.

1. Проводить нараду з керівниками практики, фахівцями з навчально-методичної роботи кафедр з питань організації та підсумків науково-викладацької практики.
2. Відвідує (вибірково) заняття практикантів та бере участь у їх обговоренні.
3. Розглядає питання щодо результатів проходження аспірантами

науково-викладацької практики на засіданні випускової кафедри.

2.2.3. Обов'язки викладача кафедри – керівника практики:

1. Бере участь у настановчому семінарі аспірантів перед початком практики і у настановчому інструктажі аспірантів перед початком практики і в підсумковій конференції по завершенню практики.
2. Затверджує загальний план-графік проведення практики, його місце в системі індивідуального планування аспіранта, дає згоду на допуск аспіранта до викладацької діяльності.
3. Знайомить аспірантів з Положенням, формою і змістом звітної документації.
4. Забезпечує чітку організацію, планування і облік результатів практики.
5. У випадку неявки аспірантів на практику, порушення ними трудової дисципліни, нехтування своїми обов'язками, а також виникнення конфліктних ситуацій повідомляє про це письмово завідувача кафедри та відділ аспірантури.
6. Спільно з керівником практики надає методичну допомогу в підготовці й проведенні занять за фахом, організації роботи зі студентським колективом тощо.
7. Відвідує заняття практикантів (лекції, практичні, семінарські та ін.), бере участь у їх обговоренні та оцінює.
8. Надає аспірантам допомогу в розробці планів-конспектів лекційних та семінарських занять, затверджує його (до початку проведення), бере участь у їх обговоренні й оцінює рівень їх проведення.
9. Консультує практикантів щодо роботи над проектом та оформленням портфоліо.
10. На засіданнях кафедри доповідає про результати проходження практики.

2.2.4. Права та обов'язки аспіранта-практиканта:

1. Дотримується графіку проходження практики.

2. Знайомиться з навчально-виховною документацією кафедри (навчальним планом спеціальності, графіком навчального процесу, індивідуальним планом роботи викладача, робочими програмами тощо).

3. Планує свою роботу і відображає її результати в індивідуальному плані, щоденнику практики та портфолію.

4. Аспірант під час проходження практики за попередньою угодою має право на відвідування навчальних занять викладачів кафедри з метою вивчення методики викладання, знайомства з педагогічним досвідом.

5. Аспірант виконує всі види робіт, передбачені програмою педагогічної практики.

6. Аспірант підпорядковується правилам внутрішнього розпорядку закладу вищої освіти, розпорядженням адміністрації.

7. Практикант має право з усіх питань, що виникають в процесі проходження практики, звертатися до керівника, користуватися навчально-методичними посібниками, що є в наявності.

8. Бере участь:

- у настановчих зборах та підсумкових конференціях.
- у розробці робочих програм із дисциплін;
- в оформленні наочності, підготовці дидактичних матеріалів;
- у перевірці залишкового рівня знань студентів, результатів тестів, контрольних завдань;
- у проведенні модульного контролю, атестації студентів;
- у виконанні доручень кафедри;
- в організації позааудиторної роботи зі студентами.

9. У разі невиконання вимог, що пред'являються до практиканта, аспірант може бути усунений від проходження педагогічної практики.

10. Аспіранти, які не пройшли практику або не виконали її програму з поважних причин, направляються на практику вдруге.

11. Відповідно до індивідуального плану педагогічної практики аспірант зобов'язаний своєчасно протягом встановленого терміну після її

завершення надати звітну документацію.

ІІІ. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Зміст компетентностей:

ЗК 1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК 2. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, опрацьовувати наукову літературу з управління та адміністрування та ефективно використовувати нову інформацію з різних джерел.

СК 4. Здатність ініціювати, розробляти, реалізовувати та управляти науковими проектами у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках та /або складати пропозиції щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності.

СК 6. Здатність інтерпретувати результати дослідження у галузі менеджменту та адміністрування, оцінювати межі їх застосування, можливі ризики їх впровадження в середовищі господарювання та соціокультурному середовищі, перспективи подальших досліджень.

Програмні результати навчання:

RN02 Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми менеджменту державною та англійською мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

RN05 Глибоко розуміти загальні принципи та методи управлінських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері менеджменту та у викладацькій практиці.

RN08 Здійснювати апробацію та впровадження результатів власних

досліджень у сфері менеджменту.

Таблиця 1

Опис запланованих результатів навчання (РН) аспірантів після проходження науково-викладацької практики

Символ результатів навчання за спеціальністю	Результати навчання дисципліни
Знання	
РН-05-1	Знати етапи та логіку наукового дослідження: постановка проблеми, формування гіпотез, методологічне обґрунтування, збір та аналіз даних.
РН-05-2	Обґрунтовувати вибір методів, інструментів і вибірки дослідження, з урахуванням предмета, об'єкта й завдань дослідницької діяльності.
РН-08-1	Знати методи викладання, форми активізації пізнавальної діяльності студентів, принципи інтерактивної та дослідницько-орієнтованої освіти.
РН-08-2	Розуміти зміст, структуру та логіку науково-методичного забезпечення навчального процесу (робочі програми, силабуси, методичні рекомендації тощо)
РН-08-3	Обґрунтовувати вибір методів, форм і засобів навчання відповідно до мети заняття, типу навчального матеріалу та особливостей студентської аудиторії.
Уміння	
РН-05-3	Проводити дослідження з дотриманням наукової процедури: забезпечення репрезентативності вибірки, контроль змінних, збереження конфіденційності.
РН-05-4	Оформлювати результати дослідження у вигляді звіту, публікації або наукової статті з дотриманням вимог до академічного стилю та структури.
РН-08-4.	Розробляти конспекти лекцій та плани семінарських занять із урахуванням логіки навчальної дисципліни та очікуваних результатів навчання.
РН-08-5	Застосовувати сучасні цифрові інструменти (PowerPoint, Prezi, Canva, LearningApps, Mentimeter тощо) для створення навчального контенту.
РН-08-6	Проводити лекційні та семінарські заняття з використанням різноманітних методів навчання (дискусія, кейс-метод, проблемне навчання тощо).
Комунікація	
РН-02-1	Презентувати результати дослідження та перед науковою аудиторією з використанням сучасних візуалізаційних засобів
РН-02-2	Демонструвати навички міжособистісної взаємодії, вміння працювати в команді дослідників, дотримуючись принципів наукової етики
Автономність і відповідальність	
РН-05-6	Реалізовувати дослідницьку діяльність відповідно до принципів наукової етики, відповідальності, відкритості та достовірності.
РН-08-7	Планувати та організовувати власну педагогічну діяльність в умовах автономності, відповідно до завдань освітньої програми.

IV. ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАУКОВО-ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

Програма практики для майбутніх докторів філософії являє собою сукупність взаємопов'язаних організаційних документів і навчально-

методичних матеріалів, що забезпечують організацію і проведення науково-викладацької практики аспірантів, рівень підготовки науково-педагогічних кадрів в аспірантурі зі спеціальності 073 «Менеджмент» і входить до циклу професійної підготовки, в якій знання, вміння, навички визначаються спрямованістю програми аспірантури.

Для успішного проходження науково-викладацької практики аспіранту необхідно володіти:

- знаннями, вміннями та навичками, отриманими в ході вивчення обов'язкових дисциплін циклу загальної та професійної підготовки;
- знаннями видів навчальної діяльності та освітніх технологій;
- методикою підготовки та проведення різних форм навчальних занять;
- сучасними інформаційними технологіями, включаючи методи отримання, обробки та збереження наукової інформації;
- методикою аналізу навчальних занять;
- знанням сучасних науково-дослідницьких і освітніх технологій;
- навичками професійно-особистісної самоосвіти та самовдосконалення для активізації науково-педагогічної діяльності.

Науково-викладацька практика має комплексний характер і передбачає забезпечення фахової діяльності майбутнього доктора філософії за такими напрямками роботи:

1. *Аудиторна робота (асистентська):*

- самостійне проведення лекційних та семінарських занять з урахуванням теми, визначеної науковим керівником або викладачем кафедри, за якою закріплений аспірант на період проходження практики;
- перевірка курсових і контрольних робіт студентів за умови їх наявності;

- присутність на заліках та екзаменах за наявності основного екзаменатора.

2. Методична робота:

- індивідуальне планування і розробка змісту навчальних занять;
- розробка навчально-методичного забезпечення дисциплін;
- індивідуальна робота зі студентами;
- керівництво науковими дослідженнями студентів;
- надання наукової та методичної допомоги студентам у написанні курсових робіт;
- знайомство з організацією навчально-виховного процесу в закладі вищої освіти;
- вивчення досвіду викладання провідних викладачів;
- аналіз проведення навчальних занять;
- розробка інноваційних методів ведення заняття зі студентами;
- розробка ділових ігор, кейсів, тестів тощо.

3. Науково-дослідна робота:

- підготовка до публікації тез конференції;
- написання статті відповідно до теми наукового дослідження;
- підбір та розробка діагностичного інструментарію відповідно до теми дослідження;
- організація та здійснення констатувального, формувального та контрольного етапів експерименту.

V. ОСНОВНІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ НАУКОВО-ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

Особливістю науково-викладацької практики є поєднання наукового пошуку та педагогічної взаємодії в умовах академічного середовища. Центральним принципом практики виступає діалогічність – як у форматі

«аспірант – викладач», так і в міжособистісному обміні з аудиторією студентів. Практика ґрунтується на співпраці, рефлексії, науковому аналізі, педагогічному моделюванні та впровадженні елементів академічного наставництва.

Напрямки діяльності під час науково-викладацької практики:

- аналіз та осмислення академічних практик (відвідування лекцій та семінарських занять викладачів кафедри, спостереження за стилем викладання, педагогічною взаємодією, стратегіями мотивації студентів, прийомами організації зворотного зв'язку);
- проєктування та проведення навчальних занять (розробка конспектів лекцій та семінарів, впровадження сучасних технологій навчання, оцінювання освітніх результатів, використання інноваційних дидактичних інструментів);
- розробка науково-методичних матеріалів (створення презентацій, інтерактивних кейсів, тематичних завдань, методичних рекомендацій до занять, підготовка електронних курсів);
- наукова рефлексія освітнього процесу (аналіз проблем викладання, узагальнення власного педагогічного досвіду, написання аналітичних звітів або наукових статей про результати викладацької діяльності).

Основні організаційні форми науково-викладацької практики: навчальні майстер-класи, відкриті лекції й семінари, аналітичні семінари, супервізійні зустрічі з науковими керівниками, методичні консультації, міжкафедральні вебінари, міні-лекції з елементами зворотного зв'язку, рецензування навчальних матеріалів, тренінги, спрямовані на формування у здобувачів ступеня доктора філософії комплексу неспеціалізованих надпрофесійних «гнучких компетентностей» (soft skills).

Серед способів організації взаємодії в системі «керівник науково-викладацької практики – аспірант» визначено:

- коучинг (coaching) – технологія партнерської взаємодії, яка спрямована на розкриття потенціалу аспіранта для досягнення професійних,

- дослідницьких та особистісних цілей і сприяє підвищенню автономії, розвитку відповідальності й рефлексивності;
- шедоуінг (JobShadowing) – технологія, за якої аспірант потрапляє під патронат наставника, який ніби слідує за ним як тінь (Job Shadowing – «слідувати як тінь») і допомагає йому формуватися як фахівцю;
 - менторинг (mentoring) технологія підтримки, що надається аспірантам досвідченими науково-педагогічними працівниками з метою передачі досвіду, знань і цінностей.

VI. ЕТАПИ ПРОХОДЖЕННЯ НАУКОВО-ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

Перший етап науково-викладацької практики аспірантів включає такі завдання:

1) *Співбесіда з керівником щодо визначення мети, завдань і змісту практики.* Оформлення угоди. Тестування на визначення рівня готовності до проходження педагогічної практики та здійснення самодіагностики готовності до творчої самореалізації в професійній діяльності.

2) *Ознайомлення з організацією навчально-виховного процесу в закладі вищої освіти.* Аналіз робочих програм та навчальних планів дисциплін. Оволодіння основами науково-методичної та навчально-методичної роботи, формування компетенцій, пов'язаних з готовністю до викладацької діяльності за основними освітніми програмами вищої освіти: навичками структурування і психологічно грамотного перетворення наукового знання в навчальний матеріал, систематизації навчальних і виховних завдань; методами і прийомами постановки навчальних цілей і завдань, використання інтерактивних вправ, тестів тощо за темами і розділами курсу, викладу навчального матеріалу з використанням сучасних освітніх технологій.

3) *Вивчення нормативно-правових основ викладацької діяльності в системі вищої освіти.* Перегляд законодавчої бази організації вищої

професійної освіти в Україні, основних положень, нормативних основ функціонування системи вищої освіти і вимог до документів, що регламентують діяльність закладу вищої освіти, кафедри та професорсько-викладацького складу; ознайомлення з посадовими інструкціями штатного персоналу кафедри, державними освітніми стандартами вищої освіти, робочим навчальним планом однієї з основних освітніх програм вищої освіти. Ознайомлення з порядком реалізації основних положень, вимог і документів, що регламентують діяльність ЗВО, кафедри, професорсько-викладацького складу щодо удосконалення навчально-виховної, методичної та науково-дослідницької діяльності у відповідності з діючими нормативними документами.

4) *Виконання індивідуального завдання.* Вибір та виконання 1 з запропонованих індивідуальних завдань та представлення його результатів у звітній документації проходження практики.

5) *Освоєння педагогічного досвіду провідних викладачів кафедри університету.* Ознайомлення з основами організації навчально-методичної роботи в закладі вищої освіти, з різними способами структурування і пред'явлення навчального матеріалу, порядком організації планування, ведення та забезпечення освітнього процесу з використанням інноваційних технологій навчання, способами активізації навчально-пізнавальної діяльності, особливостями професійної риторики, з різними способами і прийомами оцінки навчальної діяльності у ЗВО, зі специфікою взаємодії в системі «студент-викладач», з сучасними методами організації освітнього процесу, змістом та особливостями педагогічної діяльності професорсько-викладацького складу, набуття досвіду підготовки та проведення навчальних занять, досвіду суб'єкт-суб'єктної взаємодії зі студентами та колегами. Засвоєння сучасних підходів до моделювання науково-педагогічної діяльності, основних вимог до теоретичної, практичної та методичної готовності викладача закладу вищої освіти, принципів, методів і форм організації навчально-педагогічного процесу. Аналіз 1 заняття викладача.

Другий (основний) етап педагогічної практики аспірантів полягає в наступному:

6) *Відвідування відкритих занять інших аспірантів-практикантів.* Обговорення відвіданих занять на засіданнях кафедри. Під час занять звернути увагу на такі моменти: планування навчальних занять відповідно до навчального плану; забезпечення міждисциплінарних зв'язків курсу з іншими дисциплінами; ясність, логічність викладу змісту матеріалу; організація навчальної діяльності студентів, управління нею й оцінка її результатів; застосовування основних методів об'єктивної діагностики знань студентів з предмету; володіння методикою проведення занять із застосуванням мультимедійних засобів навчання; розвиток інтересу та мотивації у студентів до навчання, рівень сформованості вміння постановки навчально-виховних цілей, вибору типу, виду заняття, використання різних форм організації, діагностики, контролю і оцінки ефективності навчальної діяльності. Аналіз 1 лекційного та 1 семінарського заняття, проведених іншими аспірантами.

7) *Підготовка план-конспектів навчальних занять та їх методичного забезпечення з використанням інноваційних педагогічних методів та технологій.* При підготовці розгорнутих конспектів аспірант має звернути увагу на основні моменти: зв'язки предмета з майбутньою професійною діяльністю; міждисциплінарні зв'язки курсу з іншими дисциплінами; аналізу навчальної та методичної літератури й використання її для побудови власного викладу програмного матеріалу; основні методи й прийоми складання завдань, вправ, тестів із різних тем; можливості застосування комп'ютерної техніки в навчальному процесі. Підготовка розгорнутих конспектів 1 лекції та 1 семінарського заняття.

8) *Проведення лекційного та семінарського заняття.* Проведення занять згідно встановленого графіку з дотриманням основних вимог: використання інноваційних освітніх технологій, методів та прийомів проведення лекційних та практичних занять; дотримання взаємозв'язку науково-дослідницького та навчального процесів при подачі навчального

матеріалу, включаючи можливість послуговування власними науковими дослідженнями в якості засобу вдосконалення освітнього процесу; виконання ролі фасилітатора, створення творчої атмосфери під час проведення аудиторних занять; здійснення методичної роботи щодо проектування та організації навчального процесу; обговорення проведених занять, виявлення переваг та недоліків.

9) *Участь у прийомі заліків та екзаменів, захисті курсових робіт і проектів.* Ознайомлення з документами, що регламентують порядок організації і проведення заліків та екзаменів. Вивчення кафедральної методики щодо захисту курсових робіт. Оцінка рівня засвоєння змісту дисципліни на основі фондів оціночних засобів (контрольних робіт, тестових завдань, звітів про практику, рефератів, курсових робіт студентів). Участь у захисті курсових робіт, виробничої практики студентів, прийомі заліку, екзамену. Розробка тестового матеріалу або єдиного *екзаменаційного білету з дисципліни* за встановленим зразком.

10) *Оформлення портфоліо.* Підготовка комплексу документів, що містять представлення освітніх, науково-дослідницьких та педагогічних досягнень. Структура портфоліо аспіранта:

1. Персональні дані, автобіографія.
2. Досягнення в результаті засвоєння основної освітньої програми підготовки науково-педагогічних кадрів в аспірантурі (результати складених екзаменів, заліків) про засвоєння змісту навчальних дисциплін, підвищення кваліфікації в межах спеціальності.
3. Досягнення в науково-дослідницькій діяльності (обґрунтування теми дослідження, робочі матеріали за текстом наукового дослідження, робочий план, структура дослідження, експериментальні матеріали, методики, програми педагогічного експерименту, реферативні огляди, бібліографія тощо).
4. Результати педагогічної практики.

Кожний розділ портфоліо формується аспірантом на основі власних цільових установок і уявлень щодо значущості результатів наукової професійної діяльності.

Портфоліо створюється протягом усього періоду навчання в аспірантурі та дозволяє аспіранту професійно підійти до оцінки власних досягнень, підвищити організаційну структуру, що є важливою складовою рейтингу майбутнього фахівця.

Заключний етап науково-викладацької практики містить такі завдання:

11) *Самооцінка виконаної роботи.* Визначення аспірантом, яких помилок припустився через нестачу професійних знань і умінь (вміння відбору й структурування й візуалізації навчального матеріалу, вміння активізувати студентів, організовувати їх самостійну діяльність, варіювати методи та технології в процесі викладання дисциплін тощо), а які зумовлені його особистісними якостями (способи взаємодії, рівень емпатії, стиль спілкування, емоційність тощо). Аналіз результатів практики, рефлексія, самодіагностика власних досягнень за результатами проходження практики шляхом заповнення запропонованих форм самооцінки власних досягнень.

12) *Складання звіту про проходження практики.* Підготовка звітної документації про проходження науково-викладацької практики та розробка пропозицій щодо активізації творчої та наукової активності студентів і викладачів, удосконалення системи самостійної навчальної роботи студентів, підвищення якості освіти.

13) *Захист.* Захист результатів практики у встановленому порядку. Представлення звітних матеріалів проходження науково-викладацької практики.

VII. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

По завершенню науково-викладацької практики аспіранти подають керівнику практики від кафедри звітну документацією. На підставі поданих документів, результатів роботи аспіранта у період проходження практики та

захисту звіту керівником практики приймається рішення про виконання завдань практики і виставляється оцінка.

Аспіранти повинні вести щоденник практики відповідно до встановленого зразку, що додається до звіту з практики, в якому висвітлюються етапи роботи та їх зміст.

Письмовий звіт надається керівнику практики від кафедри на рецензування.

За результатами практики проводиться залік із захистом дослідницького проекту та представленням портфоліо.

Результат захисту практики вноситься в індивідуальний навчальний план аспіранта.

Вимоги до звіту

Матеріали до звіту з науково-викладацької практики аспіранти збирають протягом усього періоду її проходження, оформлення підсумків здійснюється протягом останніх трьох днів практики.

У звіті аспіранти відображають: мету і завдання практики, індивідуальний план, трудомісткість, місце і час проходження, опис виконаної роботи і розроблених авторських матеріалів (за наявності), сформовані компетенції та рекомендації щодо вдосконалення навчального процесу. Аспіранти повинні проаналізувати найбільш складні питання, що виникли під час проходження практики, успіхи та невдачі.

Звіт аспіранта повинен відповідати **правилам оформлення:**

1. Обсяг звіту складає довільну кількість сторінок комп'ютерного набору. До загального обсягу входять титульна сторінка, план, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел та додатки.

2. Текст набирається на аркушах паперу стандартного формату А-4 з використанням шрифтів текстового редактора Times New Roman, кеглем 14, через 1,5 інтервали з дотриманням таких розмірів полів: верхнього і нижнього – 20 мм, лівого – 20 мм, правого – 10 мм, абзацний відступ 12,5 мм.

3. Оформлення титульної сторінки здійснюється за встановленою формою (див. додаток Р).

4. Заголовки розділів виконують великими літерами, симетрично до тексту, наприклад: ЗМІСТ, ВСТУП, ОСНОВНА ЧАСТИНА, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ.

У вступі зазначаються цілі й завдання педагогічної практики;

Основна частина повинна містити: послідовність проходження педагогічної практики, характеристику підрозділів навчальної установи, що надала базу практики; короткий опис виконаних робіт і терміни їх здійснення; опис проведених науково-практичних досліджень із зазначенням їх напрямків, видів, методів і способів здійснення; характеристику результатів досліджень, оформлену виходячи з доцільності у вигляді тексту, таблиць, графіків, схем та ін.;

У висновках необхідно зазначити оцінку повноти вирішення поставлених завдань, рівня проведених занять; рекомендації щодо подолання проблем, що виникли в ході проходження практики і проведення науково-практичних досліджень.

Додатки до звіту можуть містити: документи, в яких містяться відомості про результати роботи аспіранта, тексти статей або доповідей, підготовлених аспірантом за матеріалами під час проходження практики, аналіз занять, проведених викладачами кафедри та іншими аспірантами, індивідуальне завдання тощо.

5. Список використаної літератури та інших документальних джерел, використаних під час роботи, розміщується після висновків і оформляється відповідно до чинних стандартів.

До звіту додаються:

1. Оформлена угода щодо проходження науково-викладацької практики у 2-х екземплярах.

2. Результати тестування на визначення рівня готовності до проходження науково-викладацької практики та діагностики готовності до творчої самореалізації в професійній діяльності.

3. Аналіз 1 заняття викладача та 1 лекційного й 1 семінарського заняття, проведених іншими аспірантами.

4. Розгорнуті конспекти 1 лекції та 1 семінарського заняття.

5. Відгуки викладачів та аспірантів про проведення лекційного та семінарського заняття.

6. Власна розробка тестового матеріалу або єдиного екзаменаційного білету з дисципліни.

7. Ксерокопії опублікованих тез доповідей та наукових статей.

8. Розробки анкет, опитувальників або авторської методики відповідно до теми дослідження; представлення результатів дослідження.

9. Дослідницький проект.

10. Портфоліо.

11. Аналіз результатів практики.

12. Результати виконаного індивідуального завдання, обраного із запропонованого переліку.

13. Щоденник практики з позначками про виконання кожного виду роботи та оцінкою за підписом керівника практики та викладача-консультанта.

14. Інші матеріали, використані або зібрані під час практики (фото-, відеоматеріали, методичні розробки, дидактичний матеріал тощо).

VIII. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ТА ЗАХИСТ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

До захисту допускаються здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії, які у повному обсязі виконали індивідуальний план практики і надали пакет документів, передбачених Програмою.

Здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії, які не виконали індивідуальний план проходження практики, до її захисту не допускаються.

Результати практики та її захист оцінюються на підставі наданих звітних документів, а також висновків, які відображені у відгуку-характеристиці керівника практики.

Аспіранти, які не виконали програму практики з поважних причин, направляються на практику повторно у вільний від навчання час.

Аспіранти, які не пройшли науково-викладацьку практику або не виконали програму практики без поважних причин, які отримали негативну характеристику, незадовільну оцінку при захисті звіту, повинні ліквідувати заборгованість по проходженню практики в терміни, встановлені кафедрою, за якою вони закріплені.

Уся звітна документація подається аспірантом в папці з дотриманням логічної послідовності.

Критеріями оцінки педагогічної практики аспіранта є:

- ступінь виконання передбачених програмою практики та індивідуальним планом завдань;
- рівень оволодіння основними видами професійної діяльності викладача закладу вищої освіти: навчально-виховної, науково-методичної, консультативної, організаційної, науково-дослідницької; загальнокультурними і професійними компетенціями, встановленими за відповідним напрямом та програмою практики;
- якість підготовки звітної документації за підсумками практики;
- ступінь сформованості професійних умінь і навичок, здатності до професійного саморозвитку;

- рівень теоретичного осмислення аспірантами своєї практичної діяльності (її цілей, завдань, змісту, методів);
- підсумки захисту звіту.

Науково-викладацька практика аспірантів оцінюється за всіма видами діяльності відповідно до розробленої системи балів (таблиця 2).

Таблиця 2

Розподіл балів за виконаними видами роботи

Види роботи	Кількість балів (максимальна)
Аналіз відвіданих занять викладачів та аспірантів	10
Розробка конспектів та проведення лекційного й семінарського занять	30
Складання звіту про проходження науково-викладацької практики	40
Захист	20

Критерії оцінювання:

- креативність, активність та ініціативність у процесі реалізації завдань практики (виявлення здатності самостійно приймати рішення, розробляти оригінальні підходи до проведення занять, виявляти педагогічну гнучкість, активність у професійному середовищі);
- наукова та методична обґрунтованість підготовлених матеріалів (відповідність навчального контенту академічним стандартам, наявність логічної структури, чітко визначених цілей і завдань, наукової достовірності та практичної доцільності);
- презентативність результатів діяльності (висока культура подачі навчального матеріалу; дотримання професійного стилю спілкування; вміння зацікавити аудиторію; володіння методами педагогічної риторики та ефективного комунікування);
- ексклюзивність та авторський підхід (наявність авторських ідей, нестандартних рішень, унікальних методичних розробок, що відображають індивідуальну позицію аспіранта);
- вмотивованість та цілеспрямованість діяльності (ясність викладу педагогічної мети, логіка впровадження авторської ідеї в навчальний процес, прагнення до вдосконалення результатів);
- ефективність реалізованого педагогічного продукту (рівень досягнення запланованих результатів, рефлексивна оцінка власної діяльності, готовність до поширення та впровадження напрацьованого досвіду в освітній простір).

Критерії оцінювання за видами діяльності

Критерії оцінювання відвідування лекційних та семінарських занять викладачів та аспірантів	
0–3 бали	пасивна присутність; відсутній або поверхневий аналіз; відсутня рефлексія
4–6 балів	часткова фіксація змісту; епізодична активність; формальна оцінка

7- 10 балів	постійна включеність; систематичний і змістовний аналіз; глибока, аргументована рефлексія
Критерії оцінювання розробки конспектів та проведення лекційного й семінарського занять	
0–5 бали	Структура конспектів занять – хаотична; наявні значні відхилення у відповідності змісту навчальній програмі, меті, завданням; сучасні освітні технології / інтерактивні методики не використовуються; під час проведення занять слабкий контакт, невпевненість; мета занять не досягнута.
6-10 балів	базова логіка з окремими недоліками; часткова відповідність змісту навчальній програмі, меті, завданням; використання сучасних освітніх технологій / інтерактивних методик – епізодичне; рівень професійної майстерності під час проведення занять – задовільний; мета занять частково досягнута, пасивна аудиторія
11-20 балів	майже бездоганна структура; зміст конспектів занять загалом відповідають змісту навчальній програмі, меті, завданням; часткове впровадження сучасних освітніх технологій / інтерактивних методик; проведення занять на достатньому рівні; помірна активність під час занять
21-30 балів	чітка, логічна, методично вивірена структура; повна відповідність змісту навчальній програмі, меті, завданням; системне і доцільне застосування сучасних освітніх технологій / інтерактивних методик; впевнене майстерне викладання змісту занять; мета занять повністю досягнута, активна взаємодія
Критерії оцінювання звіту про проходження науково-викладацької практики (звітна документація за результатами проходження практики, щоденник, портфоліо)	
0-10 балів	звіт не відповідає вимогам, має фрагментарний характер або є формальним, структура документа не витримана: відсутні обов'язкові розділи (мета, завдання, аналіз, висновки); відсутнє або вкрай слабе аналітичне осмислення отриманого досвіду; практичні результати не відображені або описані формально, без доказової бази; відсутні підтверджувальні матеріали: конспекти занять, методичні розробки, аналіз дослідницької складової практики тощо; наявність орфографічних і стилістичних помилок, низький рівень академічного письма.
11-20 балів	Загальна структура звіту дотримана частково; відображено окремі етапи практики, але з недостатнім обґрунтуванням та аналізом; наявний опис проведених занять, але відсутня рефлексія або узагальнення досвіду; конспекти, таблиці або інші матеріали додаються вибірково або не відповідають тематиці; опис носить переважно репродуктивний, а не аналітичний характер; відчутна відсутність системного підходу та власного професійного бачення.
21-30 балів	Структура звіту логічна, включає всі обов'язкові розділи: мета, завдання, хід, результати, висновки; відображено основні форми діяльності аспіранта (лекції, семінари, індивідуальні консультації); звіт містить аналіз труднощів і шляхів їх подолання, приклади взаємодії з аудиторією; подано зразки методичних розробок або фрагменти занять; мова звіту здебільшого академічна, присутній авторський стиль; рівень рефлексії – помірний, але конструктивний.
31-40 балів	Звіт повністю відповідає академічним та методичним вимогам; документ має чітку, логічну структуру, глибоке змістовне наповнення; проведений системний аналіз власної діяльності з теоретичним підґрунтям; включені приклади застосування інтерактивних, інноваційних підходів до навчання; додатки містять оформлені конспекти на високому методичному рівні, таблиці аналізу занять, зразки презентацій; рефлексія розгорнута, із самооцінкою та окресленням перспектив професійного розвитку; звіт оформлений грамотно, академічна мова витримана, стиль викладу зрілий.
Критерії оцінювання захисту	
0-5 балів	Виступ відсутній або тривав менше ніж 2 хвилини, демонструється низьке розуміння змісту власної практичної діяльності; немає логіки у викладі, порушено структуру презентації; не представлені ключові результати

	практики; не відповідає на запитання або відповіді некомпетентні; відсутні наочні матеріали або вони неякісні/неповні.
6-9 балів	Виступ короткий, побіжний, з поверхневим описом результатів; частково дотримана структура (мета – діяльність – результати – висновки), але з нечіткою логікою; презентація результатів практики фрагментарна, без конкретних прикладів; відповіді на запитання неповні або формальні; задовільний рівень рефлексії та самооцінки; наочні матеріали (презентація, фото тощо) містять помилки або виконані на низькому технічному рівні.
10-14 балів	Виступ структурований, містить основні блоки: мета, хід, результати, проблеми, висновки; представлено приклади виконаних завдань, розробок, аналізу занять; наявний базовий рівень аналітики та самооцінки діяльності; аспірант (-ка) демонструє вміння стисло викладати зміст практики; відповіді на запитання коректні; використано загалом якісно оформлені презентаційні матеріали.
15-20 балів	Виступ логічно побудований, чіткий, тривалість оптимальна (5–10 хв); глибоко розкрито зміст практичної діяльності, продемонстровано самостійність; використано приклади занять, конспекти, презентації, фрагменти зворотного зв'язку, аналіз труднощів; спостерігається високий рівень рефлексії, самоаналізу, сформульовані висновки щодо професійного зростання; надано компетентні відповіді на всі запитання; під час доповіді продемонстровано якісну, структуровану мультимедійну презентацію.
100	Підсумковий рейтинговий бал

Підсумкова оцінка якості роботи аспіранта в педагогічній майстерні виставляється за 100-бальною шкалою згідно „Положення про організацію освітнього процесу”.

Шкала оцінювання

Оцінка за шкалою ECTS	Шкала рейтингу Університету імені Альфреда Нобеля	Оцінка за національною (чотирибальною) шкалою
A	90-100	5 (відмінно)
B	82-89	4 (дуже добре)
C	75-81	4 (добре)
D	67-74	3 (задовільно)
E	60-66	3 (достатньо)
FX	35-59	2 (незадовільно) – потрібно допрацювати матеріал перед тим, як складати
F	1-34	2 (незадовільно) – з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

IX. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

Основна література

1. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
2. Олійник І.В. Педагогічна практика: програма та методика реалізації: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 136 с.

3. Стинська В.В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Івано–Франківськ, 2022. 180 с.

Додаткова

Додаткова

1. Аніловська Г.Я. Університетська освіта : навч. посіб. / Г.Я. Аніловська, Н.С. Марушко, Л.М. Томаневич. 2-ге вид., перероб. і доп. Львів : «Магнолія. 2006». 2010. 375 с.
2. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи: навч.-метод. посіб. К. : Кондор, 2012. 272 с.
3. Алексюк А.М. Підручник для студентів, аспірантів та молодих викладачів вищих навчальних закладів / А.М. Алексюк. К.: Либідь, 1998. 560 с.
4. Байлов А.В., Литвинов О.М., Чумак В.В. Науково-дослідницька діяльність студентів, курсантів, слухачів, аспірантів, ад'юнктів та докторантів: довідник молодого вченого. Харків: ХНУВС, 2016. 364 с.
5. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання. 2-ге вид. / С.С. Вітвицька. К. : Центр учбової літератури, 2011. 384 с.
6. Зайченко І. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: підручник / І. Зайченко, В. Теслюк, А. Каленський.- Київ: Ліра-К, 2016. 602 с.
<https://cul.com.ua/preview/12231.pdf>
7. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. Харків, 2016. 260 с.
8. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
9. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. Київ: Кондор. 2006. 206 с.
10. Мазайкіна І. О., Ямчинська Т.І., Громов Є.В. Особистісно орієнтовані технології навчання іноземних мов. Вінниця, 2017. 76 с.
11. Майер Н.В., Устименко О.М. Практикум з методики використання сучасних засобів, методів і технологій навчання іноземних мов і культур: навч.-метод. посіб. для самостійної роботи студентів магістратури. – Київ: Видавництво Ліра-К. 2018. 224 с.
12. Наукова комунікація в цифрову епоху. Режим доступу: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:UKMA+SCDA101+2020_T1/about 6. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
13. Професійно-практична підготовка майбутніх викладачів вищої школи: педагогічна практика, науково-асистентська практика / Укл.: Соловей М. І., Кудіна В. В., Демчук В. С., Майер Н. В., Спіцин Є. С. Вид. 4-е, доп. Київ: Ленвіт, 2014. 171 с.
14. Чернишова Є.Р., Гузій Н.В., Ляхоцький В.П. [та ін.]. Термінологічний словник з основ підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів післядипломної педагогічної освіти / за наук. ред. Є.Р. Чернишової; Держ. вищ. навч. заклад «Ун-т менедж. освіти». Київ : ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2014. 230 с.
15. Bilodeau P. Statement of principles on key professional skills requirements for new researchers. Ontario, Canada: NSERC, 2008. P. 1–6.
16. Bleiklie I. (2005). Organizing higher education in a knowledge society. Higher Education. №49. P. 31–59.
17. Che ES, Brooks PJ, Schwartz AM, Saltzman ES and Whiteman RC (2023) How do graduate students approach college teaching? Influences of professional development, teaching assistantships, and Big Five personality traits. Front. Educ. 8:982998. doi: 10.3389/educ.2023.982998
18. Blush, J. M., Schleicher, K. M., and Kidder, C. K. (2020). “Teaching in the 21st century: how blogs and other alternative outlets can transform our teaching” in How we teach now: The GSTA guide to transformative teaching. eds. T. Ober, E. S. Che, J. E. Brodsky, C. Raffaele, and P. J. Brooks (Society for the Teaching of Psychology), 54–67.

19. Brownell, S. E., and Tanner, K. D. (2012). Barriers to faculty pedagogical change: lack of training, time, incentives, and ... tensions with professional identity? CBE—life sciences. Education 11, 339–346. doi: 10.1187/cbe.12-09-0163
20. Che, E. S., Brooks, P. J., Whiteman, R. C., Schwartz, A. M., and Saltzman, E. S. (2021). Do graduate students aim to teach undergraduates employable skills? Scholarsh. Teach. Learn. Psychol. doi: 10.1037/stl0000301
21. Gibbs, G., and Coffey, M. (2004). The impact of training of university teachers on their teaching skills, their approach to teaching and the approach to learning of their students. Act. Learn. High. Educ. 5, 87–100. doi: 10.1177/1469787404040463
22. John, O. P., and Srivastava, S. (1999). “The big-five trait taxonomy: history, measurement, and theoretical perspectives” in Handbook of personality: Theory and research. eds. L. A. Pervin and O. P. John, vol. 2 (New York, NY, USA: Guilford Press), 102–138.
23. Lattuca, L. R., Bergom, I., and Knight, D. B. (2014). Professional development, departmental contexts, and use of instructional strategies. J. Eng. Educ. 103, 549–572. doi: 10.1002/jee.20055

Інформаційні ресурси

1. Академічна доброчесність: інформаційний бюлетень: <https://www.skeptic.in.ua/bulletin/>
2. Бельмаз Я.М. Викладацьке портфоліо як один з провідних методів професійного розвитку викладачів вищої школи США. Наукові записки кафедри педагогіки, 2018. № 42. URL: <https://periodicals.karazin.ua/pedagogy/article/view/10657>.
3. ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання Нац. стандарт України [чинний від 07.01.2016]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 31 с. URL: http://www.knmu.kharkov.ua/attachments/3659_3008-2015.PDF
4. Закон України «Про вищу освіту» від 23.04.2021 № 1556-VII. URL: <https://cutt.ly/SkZ9CAat>
5. Закон України «Про освіту» від 1.01.2021 року №2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
6. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 16.10.2021 року №848-VIII. URL: <https://cutt.ly/okZ28R8>
7. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 16.01.2016 року №2623-III. URL: <https://cutt.ly/MkZ22up>
8. Затверджені стандарти вищої освіти. URL: <https://cutt.ly/fkZ2SnO>
9. Кодекс академічної доброчесності національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://phd.tntu.edu.ua/wpcontent/uploads/2023/02/kodeks-akademichnoyi-dobrochesnostinacziionalnogo-agentstva-iz-zabezpechennya-yakosti-vyshhoi-osvity.pdf>
10. Концепція розвитку педагогічної освіти від 16.07.2018 року №776. URL: <https://cutt.ly/Qk7M9us> 63
11. Методи навчання та їх класифікація URL : <http://osvita.ua/school/theory/780/>
12. Нараєв В. М. Методика викладання у вищій школі URL : http://moskalik.at.ua/kurs_lekziy/mmmvvv.doc
13. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : Система каталогів і картотек. – Режим доступу до електронних документів : http://www.nbuv.gov.ua/db/library_db.html.
14. Наукова комунікація в цифрову епоху. Режим доступу: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:UKMA+SCDA101+2020_T1/about
15. Нормативно-правова база наукової діяльності у вищих навчальних закладах URL: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyalnist/nauka/naukovadiyalnistuvishchikh-navchalnikh-zakladakh/4688>
16. Організація та проведення занять із застосуванням інноваційних методів: навч. посібник / Укладачі: Волянський П.Б., Євсюков О.П., Михайлов В.М., Терент'єва А.В., Шихненко К.І. К.: ІДУЦЗ, 2019. 131 с. URL: http://lib.idundcz.dsns.gov.ua/weblib/books/Terentyeva%20A_V_/praktorn ovtex.pdf
17. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для здобувачів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
18. Педагогіка вищої школи : підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік. Бердянськ: БДПУ, 2020. 517 с.

19. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі: курс лекцій /М. Д. Прищак, О.Б. Залюбівська. Вінниця : ВНТУ, 2019. 150 с. URL: <https://iq.vntu.edu.ua/repository/getfile.php/831.pdf>
20. Педагогіка вищої школи: конспект лекцій. Електронний доступ: http://pidruchniki.com/19991130/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli
21. Педагогіка вищої школи. Туркот Т.І. Електронний доступ: <http://westudents.com.ua/knigi/352-pedagogka-vischo-shkoli-turkot-tl.html>
22. Проєкт Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років. URL: <https://cutt.ly/ck78KoS>
23. Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій : наказ М-ва освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
24. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ від 07.07.2021 року № 762. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>
25. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах): Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261. Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ від 03.04.2019 № 283 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>
26. Професійно-педагогічне спілкування й типологія особистості викладача вищої школи. Електронний доступ: <http://www.info-library.com.ua/bookstext4050.html>
27. Сайт «Аспірант України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mi/intranet/aspirant.com.ua>
28. Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/bitstream/0564/746/1/confbook.pdf> 3.
29. Щодо організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти з 08 січня 2021 року URL: <https://cutt.ly/jkZMAOM>
30. Що потрібно знати про плагиат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників». – Режим доступу: http://fond.sociology.kharkov.ua/images/docs/academ_cult/books_ac-gr.pdf.

Навчальне видання
Програма науково-викладацької практики

Підписано до друку _____ *Формат 60x84/16. Ум. друк. арк.* _____
Оперативна поліграфія. Зам. № _____. Тираж _____ прим.

Університет імені Альфреда Нобеля.
49000, м. Дніпро, вул. Січеславська Набережна, 18.